THE ISRAELITE PRESS
The only Jewish Newspaper in Western Canada.
אידישע וואָרט
Office and Place of Business: Israelite Press Bldg., 165 Selkirk Ave., E.
Published daily except Saturday and Sunday.
ENTERED AS SECOND-CLASS MAIL MATTER AT OTTAWA.
Subscription: $6.00 per year.
Established 1910 Phones: 55 409—52 213
WINNIPEG — MANITOBA

א פערטל מיליאן אידן אינ'ם פראנצויזישן צפון-אפריקע

(ספעציעל פאר "דאס אידישע וואָרט")

פון י. שעכטמאן

(א בריוו פון פאריז)

בעת מיין רעדט וועגן דעם פראנ־צויזישן אידנטום, האט מיין שטענדיג אין זינען די צוויי הונדערט טויזנט אידן, וואס לעבן אין פראנקרייך גופא. מיין פארגעסט אבער דערביי, אז, חוץ אט די אייראפעאיש־פראנצויזישע אי־דען, איז אויך אין די גרענצען פון דער פראנצויזישער רעפובליק נאך א פערטל מיליאן אידן, וואס שטעלט מיט זיך פאר א גאנץ אנדערן און איינג־ארטיגן קעגנשטיט און וואס האט זיי־ער וויניק געמיינזאמעס מיט דעם אידנטום פון דער פראנצויזישער מעט־ראפארע. דאס זיינען די 65,000 אידן פון אלזשיר, די 65,000 — פון טו־נים און די 120,000 — פון מא־ראקא.

די אפשטאמונג פון די דאזיקע 250,000 אידן איז זייער א געמישטע. דער צפון־פראנצויזישער אידישער קא־ל־עקטיוו שטעלט מיט זיך פאר א היס־טאדישן אינדיווידואליזם. וועלכע האט זיך איינקריסטאליזירט און משך פון דורות. אירע הויפט עלעמענטן זיי־נען די פאלגנדע פיר:

1) א טייל פון דער בערבערישער תושבים באפעלקערונג, וועלכע האט מיט א סך דורות צוריק אנגענומען די אידישע רעליגיע און איז אינגאנצן פאר־אידישט געוואָרן.

2) אידישע אימיגראנטן פון ארץ־ישראל אין דער תקופה פון ישו הנוצ־ר׳ס אדער פון חורבן הבית.

3) אידן פון תימן און מעסאפאטא־מיע, וואס זיינען געקומען קיין צפון־אפריקע צוזאמען מיט די מיסולמאני־שע עראבערער.

4) אייראפעאישע אידן, פריער אויס־שלסלידאך ספרד׳ישע, שפעטער אבער אשכנז׳ישע, וועלכע האבן אנגעהויבן צו אימיגרירן אין די צפון־אפריקאני־שע לענדער פון דעם 14טן און 15טן יאר־הונדערט. די דאזיקע אייראפעאי־שע איינוואנדערער האבן געבילדעט אין אלזשיר, טונים און מאראקא א כין אריסטאקראטישע שיכט, וועלכע באר־הערשט דאס עקאנאמישע און געזעלל־שאפטלאכע לעבן פון דעם צפון אפ־ריקאנישן אידנטום.

פון די אלע גרונטפארשיידענע עלע־מענטן האט זיך אין פארלויף פון דו־רות אויסגעבילדעט א גאנץ איינג־ארטיגר קולטור־אינדיווידואלי־טעט. אז אנטשיידענע ראלע האט דער־ביי אין משך פון די לעצטע הונדערט יאר געשפילט דער פראנצויזישער איינ־פלוס. די פראנצויזישע אקופאציע, אנעקסיע און פראטעקטאראט (די 3 פארשיידענע פארמען) פון דער פראנ־צויזישער הערשאפט אין די צפון אפ־ריקאנישע קאלאניעס) האבן־כמעט איני־גאנצן טראנספארמירט די פיזיאלא־מיע פון דעם צפון אפריקאנישן אי־דישן ישוב. די אידן האבן איבערגע־נומען נים נאר אייראפעאישע קליי־דער, נאר אויך די אייראפעאישע מענ־טאליטעט. די פראנצויזישע שפראך, די פראנצויזישע קולטור שפילן איצט שוין אן אנטשיידנדע ראלע. אראב־ביש בלייבט נאך אלץ די שפראך פון דעם מארק, פון דעם טאג־טעגלאכן פארקער מיט דער ארומיקער באפעל־קערונג. אפט אפילו דאס לעבן פון דער פאמיליע. אבער איז ווערט אלץ מער אריינגעשטופט אין דעם געזעל־שאפטלאכן און קולטורלען לעבן. און דער יונגער דור איז שוין כמעט אינ־גאנצן אסימילירט. א קאלאמאלע ראָ־לע האט אין אט דעם אסימילאציע פראצעס געשפילט דער "אליאנס אין־ראליט" מיט זיינע שולן.

איצט האט זיך דאס צפון־אפריקא־נישע אידנטום אין א געוויסער מאס סטאביליזירט. דאס איז א סטאביל־ער ישוב, וואס פארגרעסערט זיך כסדר. זיין וואוקס איז אבער א רעזולטאט פון א אימיגראציע פון אנדערע לענדער, — ווי דאס איז דער פאל ביי דער אייראפעאישער ניט־אידישער באַ־פעלקערונג, — נאר, דער עיקר, פון דער נאטירלאכער פארמערונג. א הויי־כער געבורטן־פאציענט און פאר־ה־ייט, די 65,000 — פון טו־נים און די 120,000 — פון מא־ראקא.

די אפשטאמונג פון די דאזיקע 250,000 אידן איז זייער א געמישטע. דער צפון־פראנצויזישער אידישער קא־ל־עקטיוו שטעלט מיט זיך פאר א היס־טאדישן אינדיווידואליזם. וועלכע האט זיך איינקריסטאליזירט און משך פון דורות. אירע הויפט עלעמענטן זיי־נען די פאלגנדע פיר:

1) א טייל פון דער בערבערישער תושבים באפעלקערונג, וועלכע האט מיט א סך דורות צוריק אנגענומען די אידישע רעליגיע און איז אינגאנצן פאר־אידישט געוואָרן.

2) אידישע אימיגראנטן פון ארץ־ישראל אין דער תקופה פון ישו הנוצ־ר׳ס אדער פון חורבן הבית.

3) אידן פון תימן און מעסאפאטא־מיע, וואס זיינען געקומען קיין צפון־אפריקע צוזאמען מיט די מוסולמאני־שע עראבערער.

4) אייראפעאישע אידן, פריער אויס־שלסלידאך ספרד׳ישע, שפעטער אבער אשכנז׳ישע, וועלכע האבן אנגעהויבן צו אימיגרירן אין די צפון־אפריקאני־שע לענדער פון דעם 14טן און 15טן יאר־הונדערט. די דאזיקע אייראפעאי־שע איינוואנדערער האבן געבילדעט אין אלזשיר, טונים און מאראקא א כין אריסטאקראטישע שיכט, וועלכע באַ־הערשט דאס עקאנאמישע און געזעלל־שאפטלאכע לעבן פון דעם צפון אפ־ריקאנישן אידנטום.

פון די אלע גרונטפארשיידענע עלע־מענטן האט זיך אין פארלויף פון דו־רות אויסגעבילדעט א גאנץ איינג־ארטיגר קולקטיווע אינדיווידואלי־טעט. אז אנטשיידענע ראלע האט דער־ביי אין משך פון די לעצטע הונדערט יאר געשפילט דער פראנצויזישער איינ־פלוס. די פראנצויזישע אקופאציע, אנעקסיע און פראטעקטאראט (די 3 פארשיידענע פארמען) פון דער פראנ־צויזישער הערשאפט אין די צפון אפ־ריקאנישע קאלאניעס) האבן־כמעט אינ־גאנצן טראנספארמירט די פיזיאלא־מיע פון דעם צפון אפריקאנישן אי־דישן ישוב. די אידן האבן איבערגע־נומען נים נאר אייראפעאישע קליי־דער, נאר אויך די אייראפעאישע מענ־טאליטעט. די פראנצויזישע שפראך, די פראנצויזישע קולטור שפילן איצט שוין אן אנטשיידנדע ראלע. אראב־ביש בלייבט נאך אלץ די שפראך פון דעם מארק, פון דעם טאג־טעגלאכן פארקער מיט דער ארומיקער באפעל־קערונג. אפט אפילו דאס לעבן פון דער פאמיליע. אבער איז ווערט אלץ מער אריינגעשטופט אין דעם געזעל־שאפטלאכן און קולטורלען לעבן. און דער יונגער דור איז שוין כמעט אינ־גאנצן אסימילירט. א קאלאמאלע ראָ־לע שפילט אין דער ארט־ישראל אין דער תקופה פון ישו הנוצ־ר׳ס אדער פון חורבן הבית.

איצט האט זיך דאס צפון־אפריקא־נישע אידנטום אין א געוויסער מאס